

Interesešu konflikti ES fondu sadales vērtēšanā vai apstiprināšanā: vai Latvijas NVO paceļama latīņa?

Memoranda padomes 29.05.2024 sēdei. Prezentāciju
sagatavoja Iveta Kažoka, domnīcas Providus vadošā
pētniece

Konteksts:

1. MK-NVO Memoranda padomes sēde 28.02.2024, iesākums diskusijai.
2. 06.03.2024 Pilsoniskās Alianses un Providus vēstule CFLA; 8.04.2024 - CFLA atbilde.
3. 15.02.2024 Pilsoniskās Alianses vēstule Eiropas Komisijai, 27.05.2024 - saņemtā atbilde.

Interesešu konflikta izpratne

<u>Latvijas likums</u>	<u>ES "Finanšu regula"</u>
<p>Interesešu konflikts — situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, <u>kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses</u></p>	<p>[...] Šā panta 1. punkta nozīmē interesešu konflikts pastāv, ja, kā minēts 1. punktā, finanšu dalībnieka vai citas personas <u>funkcijas neatkarīgi un objektīvi traucē pildīt iemesli, kas saistīti ar ģimeni, emocionālajām saitēm, politisko vai nacionālo piederību, ekonomiskajām interesēm vai jebkādām citām tiešām vai netiešām personīgajām interesēm.</u></p>

CFLA atbilde - par vērtētāju un projektu apstiprinātāju interešu konfliktiem attiecībā uz pretendentiem (1/3)

Situācija	Vai CFLA redz interešu konfliktu?	Piebildes
<ul style="list-style-type: none"> • Bijušie kolēģi, • Bijušie klasesbiedri, • Reiz darbojušies tajā pašā organizācijā (pat ja brīvprātīgi), • Darbojas kopā kādā citā NVO, korporācijā, korī, dzīvokļu apsaimniekošanas biedrībā • Vienas partijas biedri • Darbojas vienā interešu klubā • Sadarbojas vienā projektā • Sniegts pakalpojums • Publiski viens otru kritizējuši • Redzēti kopā vienā bārā • Citādi draudzīgas attiecības • Reiz bijis brīvprātīgais attiecīgajā organizācijā 	<p>Jā, redz riskus</p>	<p>Nav skaidrs, pēc kā vērtēs, vai konfliktējošā interese ir tik nozīmīga, lai to varētu uzskatīt par tādu, kas var traucēt funkciju neatkarīgu un objektīvu pildīšanu.</p> <p>Ja reiz bijis biedrs, bet vairs nav, tad "vērtējams individuāli, ņemot vērā termiņu, kādā vērtētājs ir pārtraucis dalību sevis dibinātajā organizācijā, aplūkojot faktisko saistību un citus objektīvus apstākļus."</p>

CFLA atbilde - par vērtētāju un projektu apstiprinātāju interešu konfliktiem attiecībā uz pretendentiem (2/3)

Situācija	Vai CFLA redz interešu konfliktu?	Piebildes
<ul style="list-style-type: none"> • Jumta organizācija vērtē biedru projektus • Biedru organizācijas vērtē jumta organizācijas projektus • Biedru organizācijas vērtē cits citu	<p>Nē, jo runa ir par organizācijām. Interešu konflikti var būt tikai vērtētājiem / apstiprinātājiem.</p> <p>Bet vērtētājam var būt interešu konflikts arī tad, ja vērtējamo nepazīst, bet viņu var ietekmēt organizācijas vadība</p>	<p>Kas tad, ja vērtētājs vispār nepazīst vērtējamo, bet vērtētāja organizācijas vadītājs pazīst un ir emocionāla interešu konflikta riski?</p> <p>CFLA: ir interešu konflikts, ja direktorei "direktorei ir ietekme uz lēmuma pieņemšanas procesu vai lēmuma pieņemēju."</p>

CFLA atbilde - par vērtētāju un projektu apstiprinātāju interešu konfliktiem attiecībā uz pretendentiem (3/3)

Situācija	Vai CFLA redz interešu konfliktu?	Piebildes
<p>Organizācija, kas piesakās projektu konkursā, iepriekš iesaistījies projekta stratēģisko dokumentu (kuros definēti principi, kritēriju virzieni) izstrādē sabiedrības līdzdalības procesa kārtībā, piem., publiskā apspriešanā</p>	<p>Nē, izņemot gadījumus, kad radītas "nepamatotas priekšrocības, piemēram, definējot prasības projektu iesniedzējiem."</p>	<p>Ko uzskatīt par nepamatotām priekšrocībām apstākļos, kad publiskajā apspriešanā varēja piedalīties ikviens, proti, tai nav ekskluzīva, slēgta rakstura?</p>

Eiropas Komisijas atbilde Latvijas Pilsoniskajai Aliansei 27.05.2024

Uz piecām lapām pasaka šo domu:

“Nepieciešams katru gadījumu novērtēt atsevišķi, lai noteiktu, vai situācija ir vai nav interešu konflikts. Nav iespējams izdarīt vispārējus pieņēmumus.”

+ apstiprināja, ka tas attiecas arī uz gadījumiem, kad “jumta organizācija”
subgrantē ES inansējumu saviem biedriem ...

Kādēļ šis nevar tā arī palikt?

1. Attiecas ne tikai uz NVO, bet arī zinātniekiem, uzņēmējiem, augstskolām, žurnālistiem, arī valsts iestādēm.
2. Rada MILZĪGU tiesisko nenoteiktību - nevar zināt, kurā brīdī attāla pazišanās vai pat būšana kopā kādā organizācijā, projektā, par to, iespējams, pat nezinot, neradīs smagas tiesiskas un finansiālas sekas vērtētājam, organizācijai, konkursam.
3. Latvijas vidē tas nav izpildāmi - strikti pildot šādas prasības, vērtētāji, visticamāk, vispār neko nesapratīs no attiecīgās jomas (jo savādāk kaut attālināti projektu iesniedzējus pazītu / būtu bijusi kaut kāda sadarbība pagātnē vai, vismaz, vienu kursu/augstskolu/pasākumu apmeklēšana). Projektu apstiprinātāji nespēs pieņemt lēmumus tā paša iemesla dēļ - nebūs, kas balso par pazīstamāko, visvairāk dažādos sadarbības projektos iesaistīto iesniedzēju projektiem.

Ko darīt?

1. Vajadzīga ministra līmeņa vēstule Eiropas Komisijas komisāriem, kuri atbild par budžeta un reģionālajiem jautājumiem, lūdzot šos jautājumus izlemt politiski - proti, skaidri pateikt, ka interešu konfliktu ierobežojumu piemērošanā attiecībā uz ES fondiem jāpielieto veselais saprāts.

Šajā prezentācijā pieminētās situācijas PAŠAS PAR SEVI, bez papildus apsvērumiem nerada interešu konfliktus.

2. Līdz tam informēt visus vērtētājus un apstiprinātājus par to, ka viņiem jāvadās no veselā saprāta - proti, ka pazīšanās bez skaidrām finanšu interesēm vai īpašām emocionālām saiknēm (pozitīvām vai negatīvām) **NERADA** interešu konfliktus.

Valstij jāuzņemas risks, ka attiecīgais finansējums netiks no Eiropas Komisijas puses attiecināts.